

Полонська І. П.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

**ЧАСТИНОМОВНА НАЛЕЖНІСТЬ СЛІВ РОКУ
(НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)**

У статті проаналізовано слова року, що названі Оксфордським словником англійської мови та словником Мерріам-Вебстер у 2010–2020 рр. із погляду їх лексичного значення та частиномовної належності. Обраний ракурс аналізу слів року є важливим для загального уявлення про можливості мовної системи загалом і лексичної зокрема. За одинадцять років словником Мерріам-Вебстер було названо 12 слів року, у 2012 р. вперше було обрано два слова (socialism + capitalism), які мали майже однакову кількість пошукових запитів. Аналіз показав, що із 12 слів року 8 (austerity, capitalism, culture, feminism, justice, pandemic, science, socialism) є іменниками (67%), 2 (pragmatic, surreal) – прикметниками (17%), 1 слово (they) є займенником (8%) і 1 (-ism) – суфіксом (8%). За одинадцять років Оксфордський словник англійської мови теж назвав 12 слів року. У 2010 та 2012 рр. було вибрано по два слова (британський і американський варіанти). Оксфордський словник англійської мови не зміг визначитися зі словом 2020 р. Експерти зазначили, що безпрецедентний 2020 рік неможливо описати одним словом. Внаслідок аналізу було виявлено, що із 12 слів кількість іменників становить 6 (50%) (big society, GIF, omnishambles, selfie, squeezed middle, youthquake), прикметників – 2 (17%) (toxic, post-truth) дієслів – 2 (17%) (refudiate, vape). У 2019 р. на вершину рейтингу піднялося не слово, а словосполучення (climate emergency) (8%). У 2015 р. уперше в історії до слова року віднесено нелітерний знак, емодзі «обличчя зі сльозами радості» (8%). Як бачимо, іменники та прикметники представлені обома словниками. Що стосується інших самостійних частин мови, то займенник став словом року тільки за версією словника Мерріам-Вебстер, а дієслова є серед слів року тільки Оксфордського словника англійської мови. Отже, статистичні дані свідчать про те, що переважна більшість слів року належить до іменників. Другу позицію займають прикметники та дієслова. Периферійне положення у займенника. Слід зазначити, що є також поодинокі випадки, коли словом року стають словосполучення, суфікс і навіть піктограма.

Ключові слова: слово року, іменник, займенник, прикметник, дієслово, суфікс, піктограма.

Постановка проблеми. Мовний підсумок, який підводиться наприкінці кожного року, часто співвідноситься з підсумками у позамовній дійсності. Слова року дозволяють крізь призму мови поглянути на те, чим жило суспільство в році, що минає. Вони відображають знакові події року, найгостріші, найгарячіші теми у суспільстві, описують найрізноманітніші події у різних країнах. Іноді одне слово визначає епоху.

Під час визначення слова року беруть до уваги статистичні показники (частотність і зростання запитів на сайтах словників і в пошукових системах), а також значення і сенс слова як репрезентанта часу, духу і настрою суспільства, тобто основними критеріями у виборі слова року є його популярність і соціальна значущість. Слово року необов'язково має з'явитися саме в цей рік. Єдиною вимогою є те, щоб воно значно поширилося та набуло резонансу в цей період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Анонсування слів року викликає великий інтерес

у лінгвістів. Ця лексика стає об'єктом дослідження багатьох сучасних мовознавців (таких як О. Албул [2], Н.Н. Соколянська [5], Е.В. Ніколаєва [4], Е.І. Абрамова [1], А.І. Єдличко [3] та ін.).

Постановка завдання. Мета статті – дослідити слова року (2010–2020 рр.), визначені такими найавторитетнішими тлумачними словниками англійської мови, як Мерріам-Вебстер (Merriam-Webster) та Оксфордський словник англійської мови (the Oxford English Dictionary), із погляду їх частиномовної належності, розглянути лексичні значення цих слів, а також дати їм соціолінгвістичну характеристику. Наука по-різному може досліджувати предмет, якщо дослідження мотивоване властивостями того, що підлягає вивченню. Вважаємо, що обраний ракурс аналізу слів року є важливим для загального уявлення про можливості мовної системи загалом і лексичної зокрема. Належність слів року до окремих лексико-граматичних класів слів (частин мови), які узагальнено відображають факти матеріального світу, не була

об'єктом спеціальних наукових досліджень, що визначає актуальність пропонованої роботи.

Виклад основного матеріалу. Під час дослідження використовувалися такі методи: описовий, зіставний, систематизації, метод кількісного аналізу інформації, метод статистичної обробки інформації. Методи дослідження визначено специфікою матеріалу, а також метою його вивчення.

Розглянемо спочатку слова року за версією американського тлумачного словника.

Merriam-Webster's Word of the Year

2010

austerity (noun) – enforced or extreme economy especially on a national scale;

2011

pragmatic (adjective) – relating to matters of fact or practical affairs often to the exclusion of intellectual or artistic matters: practical as opposed to idealistic;

2012

socialism+capitalism

socialism (noun) – any of various economic and political theories advocating collective or governmental ownership and administration of the means of production and distribution of goods;

capitalism (noun) – an economic system characterized by private or corporate ownership of capital goods, by investments that are determined by private decision, and by prices, production, and the distribution of goods that are determined mainly by competition in a free market;

2013

science (noun) – knowledge or a system of knowledge covering general truths or the operation of general laws especially as obtained and tested through scientific method;

2014

culture (noun) – the customary beliefs, social forms, and material traits of a racial, religious, or social group; the characteristic features of everyday existence (such as diversions or a way of life) shared by people in a place or time;

2015

-ism (suffix);

2016

surreal (adjective) – marked by the intense irrational reality of a dream;

2017

feminism (noun) – belief in and advocacy of the political, economic, and social equality of the sexes expressed especially through organized activity on behalf of women's rights and interests;

2018

justice (noun) – the maintenance or administration of what is just especially by the impartial adjustment

of conflicting claims or the assignment of merited rewards or punishments;

2019

they (pronoun) – used to refer to a single person whose gender identity is nonbinary;

2020

pandemic (noun) – an outbreak of a disease that occurs over a wide geographic area (such as multiple countries or continents) and typically affects a significant proportion of the population.

За одинадцять років американським тлумачним словником Мерріам-Вебстер було названо 12 слів року, у 2012 р. вперше було обрано два слова (*socialism + capitalism*). У 2012 р. у Сполучених Штатах Америки відбувалися президентські вибори, тому зрозуміло, чому слова *socialism* і *capitalism*, які належать до політичної лексики, часто одночасно шукалися в онлайн-словнику для порівняння та мали майже однакову кількість пошукових запитів. Аналіз показав, що із 12 слів року 8 – іменники (67%), 2 – прикметники (17%), 1 – займенник (8%) і 1 суфікс (8%). Як бачимо, серед слів року більшість іменників.

Слід також зазначити, що у 2015 р. вперше словом року став суфікс *-ism*, оскільки найчастіше шукалися сім іменників із цим самим суфіксом (*socialism, fascism, racism, feminism, communism, capitalism*). Це, на нашу думку, можна пояснити тим, що одним із найпродуктивніших способів іменникового словотвору є суфіксальний спосіб. Суфікс володіє семантичною функцією та може відображати належність деривату (похідного слова) до певної семантичної групи.

-ism (noun suffix)

1 a : act : practice : process

criticism

plagiarism

b : manner of action or behavior characteristic of a (specified) person or thing

animalism

c : prejudice or discrimination on the basis of a (specified) attribute

racism

sexism

2 a : state : condition : property

barbarianism

b : abnormal state or condition resulting from excess of a (specified) thing

alcoholism

or marked by resemblance to (such) a person or thing

giantism

3 a : doctrine : theory : religion

Buddhism

b : adherence to a system or a class of principles
stoicism

4 : characteristic or peculiar feature or trait
colloquialism

Зауважимо, що у 2012 р. іменники *socialism* і *capitalism*, які утворено саме за цією продуктивною словотвірною моделлю (із суфіксом *-ism*), були названі словами року.

Особовий займенник *they* став словом 2019 р. За словами головного редактора словника Пітера Соколовського, це демонструє дивовижний факт, що навіть звичайне слово, особовий займенник, може піднятися на вершину рейтингу [6]. На сайті Merriam-Webster зазначається, що слово *they* у 2019 р. шукали на 313% частіше порівняно із 2018 р. Підвищена увага до цього займенника пояснюється, зокрема, тим, що британський співак Сем Сміт, який ідентифікує себе як небінарну (*nonbinary*) людину, попросив прихильників називати себе «вони» (*they*) замість «він» (*he*). Людина, чия гендерна ідентичність не є бінарною, не співвідносить себе повною мірою ні із жіночою, ні з чоловічою статтю. Стрибок у пошукових запитах стався, наприклад, і після появи на модних подіумах моделі-трансгендера Осло Грейс, що ідентифікує себе як трансгендерну особу. Ще один сплеск популярності цього займенника стався у квітні 2019 р., коли член Палати представників США Праміла Джаяпал виступила із підтримкою законодавства про права ЛГБТ. Вона розповіла, що її дитина зізналася, що не асоціює себе зі своєю статтю, і закликала колег під час прийняття законів керуватися не страхом, а любов'ю. Займенники мають узагальнено-вказівну семантику, вони не називають. Маємо підстави стверджувати, що слово *they* піднялося на вершину рейтингу, оскільки відображало проблему гендерної ідентичності, бо вживається щодо людей, які бажають чути на свою адресу гендерно нейтральне звернення.

Перейдемо до розгляду слів року за версією наступного словника.

The Oxford English Dictionary's Word of the Year
2010

big society (UK) & refudiate (US)

big society (noun) – a concept whereby a significant amount of responsibility for the running of a society is devolved to local communities and volunteers;

refudiate (verb) [blend of **refute** and **repudiate**] – to reject;

2011

squeezed middle (noun) – the social group consisting of people whose income is too low to

support them comfortably but not low enough to exempt them from higher tax rates or qualify for government assistance;

2012

omnishambles (UK) & GIF(US)

omnishambles (noun) (informal) – a situation that has been comprehensively mismanaged, characterized by a string of blunders and miscalculations;

GIF (noun) – a lossless format for image files that supports both animated and static images;

2013

selfie (noun) – a photograph that one has taken of oneself, typically one taken with a smartphone or webcam and shared via social media;

2014

vape (verb) – to inhale and exhale vapour containing nicotine and flavouring produced by a device designed for this purpose;

2015

(a pictograph, officially called the 'Face with Tears of Joy' emoji);

2016

post-truth (adjective) – relating to or denoting circumstances in which objective facts are less influential in shaping public opinion than appeals to emotion and personal belief;

2017

youthquake (noun) – a significant cultural, political, or social change arising from the actions or influence of young people;

2018

toxic (adjective) – poisonous;

2019

climate emergency (phrase) – a situation in which urgent action is required to reduce or halt climate change and avoid potentially irreversible environmental damage resulting from it;

2020

No word chosen.

Експерти зазначили, що безпрецедентний 2020 рік був дуже насичений різними подіями, тому його неможливо описати одним словом. У 2020 р. було опубліковано звіт Oxford Languages 'Words of an Unprecedented Year' («Слова безпрецедентного року»), у якому йдеться про те, що 2020 – це не той рік, котрий можна було б умістити в одне-єдине слово [10].

Отже, за одинадцять років Оксфордський словник англійської мови теж назвав 12 слів року. У 2010 та 2012 рр. було вибрано по два слова

(британський (UK) і американський (US) варіанти). Оксфордський словник англійської мови не зміг визначитися зі словом 2020 р. Внаслідок аналізу було виявлено, що із 12 слів кількість іменників становить 6 (50%), прикметників – 2 (17%), дієслів – 2 (17%). У 2019 р. на вершину рейтингу піднялося не слово, а 1 словосполучення (8%). Тоді найбільш обговорюваною темою у світі стала екологія, тому словосполучення *climate emergency* стало таким популярним. Редактор Оксфордського словника Кетрін Коннор Мартін заявила, що, коли вони переглядали факти, було очевидно, що питання, пов'язані із кліматом, проходили крізь всі лексичні одиниці, з якими вони працювали. Це було справжньою стурбованістю англосовного світу у 2019 р. [8]. У 2015 р. вперше в історії до слова року віднесено нелітерний знак, емодзі (emojī) «обличчя зі сльозами радості» (8%), оскільки він найкраще віддзеркалював 2015 рік. Тим самим було визнано дедалі сильніший вплив інтернет-культури на мову. Вбудована в усі смартфони система емодзі стала новим способом комунікації, новою універсальною мовою сучасності, якою тепер користуються всі та яка замінює слова. Зазначимо, що у 2015 р. серед претендентів були такі слова, як *Brexit, sharing economy, ad blocker, refugee, dark web, on fleek, they lumbersexual*. Каспер Гретвол, президент Oxford Dictionaries, наголосив, що культура емодзі стала настільки популярною, що окремі малюнки розвинули власні тренди та історії [7]. Цього разу результати базувалися на статистиці партнера Oxford Dictionaries – компанії SwiftKey, широко відомої у сфері мобільних технологій, розробника альтернативних клавіатур для Android та iOS.

Як показав аналіз фактичного матеріалу, провідне місце серед частин мови належить іменнику. Іменник – одна з найголовніших частин мови, яка інтерпретує предметну частину мовної картини світу. Предметність у лінгвістиці розуміється як узагальнена назва конкретних предметів, істот, абстрактних понять, явищ, ознак, дій, що позначаються іменниками у процесі лінгвалізації дійсності. У дуже тісних зв'язках з іменниками перебувають прикметники, які мають категоріа-

льне значення непроцесуальної ознаки предмета. Прикметників серед слів року значно менше, але вони представлені як Оксфордським словником англійської мови, так і словником Мерріам-Вебстер. Дієслова, що мають категоріальне значення процесуальної дії, є серед слів року тільки за версією Оксфордського словника англійської мови. Їхня кількість дорівнює кількості прикметників, названих словами року цим словником, але вдвічі менша, ніж загальна кількість прикметників.

Висновки і пропозиції. Отже, статистичні дані свідчать про те, що переважна більшість слів року належить до іменників. Це пояснюється тим, що іменник – це єдина частина мови, яка може позначати все, що завгодно. Другу позицію займають прикметники та дієслова. Периферійне положення у займенника. Є також поодинокі випадки, коли словом року стають словосполучення, суфікс і навіть піктограма. Іменники та прикметники представлені як слова року обома словниками. Що стосується інших самостійних частин мови, то займенник став словом року тільки за версією словника Мерріам-Вебстер, а дієслова є серед слів року тільки Оксфордського словника англійської мови.

Вважаємо, що займенник *they* піднявся на вершину рейтингу, тому що відображав проблему гендерної ідентичності. Вибір суфікса словом року можна пояснити, на нашу думку, такими факторами. По-перше, суфіксальний спосіб є одним із найпродуктивніших способів словотвору іменників. По-друге, суфікс відображає належність похідного слова до певної семантичної групи. Віднесення емодзі до слова року пояснюється тим, що система емодзі стала універсальною мовою сучасності, яка замінює слова.

Слова року допомагають відобразити історично значимі події сучасності, відображають актуальні реалії, тож заслуговують на системне дослідження. Перспективним вважаємо аналіз семантичних полів майбутніх слів року. Особливий інтерес становить вивчення слів року, визнаних іншими словниками англійської мови (the Cambridge Dictionary, Collins Dictionary та ін.), їх порівняння з тими словами року, які розглянуто в цій статті.

Список літератури:

1. Абрамова Е.И. Слово года / The Word of the Year: принципы отбора и подходы к изучению. *Иностранные языки в высшей школе*. 2018. № 2 (45). С. 7–14.
2. Албул О. Поняття мовна мода як соціо- й лінгвокультурна категорія. *Мова і суспільство*. 2010. Вип. 1. С. 21–30.
3. Едличко А.И. Главные слова года: структурно-функциональная и социолингвистическая характеристика. *Вестник Московского государственного областного университета. Серия : Лингвистика*. 2019. № 4. С. 80–97.

4. Николаева Е.В. «Слова года» как лингвокультурные концепты. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2017. № 10-1 (76). С. 154–157.
5. Соколянская Н.Н. Неологизмы и слова года. *Вестник Московского государственного областного университета*. 2017. № 2. URL: <https://vestnik-mgou.ru/ru/Articles/Doc/804> (дата звернення: 20.02.2021).
6. Italie, Leanne Merriam-Webster Declares ‘they’ Its 2019 Word of the Year. *Associated Press News*. URL: <https://apnews.com/article/0b88fde3eeb023355fc2be0f8955a0b5> (дата звернення 15.02.2021).
7. Oxford Dictionaries Choose an Emoji as the Word of the Year. *BBC Newsround*. URL: <https://www.bbc.co.uk/newsround/34844165> (дата звернення 7.02.2021).
8. Schuessler, Jennifer Oxford names ‘Climate Emergency’ Its 2019 Word of the Year. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2019/11/20/arts/word-of-the-year-climate-emergency.html?emc=rss&partner=rss> (дата звернення 10.02.2021).
9. Words of the Year: A Decade in Review. URL: <https://www.merriam-webster.com/words-at-play/words-of-the-year-decade-in-review> (дата звернення 5.02.2021).
10. Word of the year. *Oxford Languages*. URL: <https://languages.oup.com/word-of-the-year/> (дата звернення 5.02.2021).

Polonska I. P. WORDS OF THE YEAR IN TERMS OF PARTS OF SPEECH (ON THE MATERIAL OF THE ENGLISH LANGUAGE)

The article analyzes the words of the year named by the Oxford English Dictionary and the Merriam-Webster Dictionary in 2010–2020 in terms of their lexical meaning and their belonging to different word classes. The chosen perspective of the analysis of words of the year is important for the general idea of the abilities of the language system as a whole and of the lexical one in particular. In eleven years, the Merriam-Webster dictionary named 12 words of the year, as two words (socialism + capitalism), which had almost the same number of search queries, were chosen for the first time in 2012. The analysis showed that out of 12 words of the year 8 (austerity, capitalism, culture, feminism, justice, pandemic, science, socialism) are nouns (67%), 2 (pragmatic, surreal) are adjectives (17%), 1 word (they) is a pronoun (8%) and 1 (-ism) is a suffix (8%). In eleven years, the Oxford English Dictionary has also named 12 words of the year. In 2010 and 2012, two words were chosen (British and American versions). The Oxford English Dictionary was not able to determine the word of 2020. Experts noted that the unprecedented year of 2020 cannot be described in one word. The analysis revealed that out of 12 words the number of nouns is 6 (50%) (big society, GIF, omnishambles, selfie, squeezed middle, youthquake), adjectives – 2 (17%) (toxic, post-truth), verbs – 2 (17%) (refudiate, vape). In 2019, not a word, but a phrase (climate emergency) (8%) rose to the top of the rating. In 2015, for the first time in history, the word of the year included the pictograph, emoji “face with tears of joy” (8%). As we can see, nouns and adjectives are represented by both dictionaries. As far as other parts of speech are concerned, the pronoun became the word of the year only according to the Merriam-Webster Dictionary, and verbs are named the words of the year only by the Oxford English Dictionary. Thus, statistics show that the vast majority of words of the year refer to nouns. The second position is occupied by adjectives and verbs. The pronoun is in the peripheral area. There are also isolated cases when the word of the year is a phrase, a suffix and even an emoji.

Key words: word of the year, noun, pronoun, adjective, verb, suffix, emoji.